

RAPPORT FRÅN DEN MARINARKEOLOGISKA RESAN TILL ENGLAND 31/5-8/6 1986

Vintern 1985 i mars månad besökte engelska marinarkeologer Stockholm under en vecka. SSHM och Medborgarskolan arrangerade genom C.O.Cederlund och Saltskutegruppen denna marinarkeologiska Veckas program och våra gäster besökte bl a Statens Sjöhistoriska Museum och dess konserveringsavdelning, Wasa-varvet och utställningen i kulturhuset där arkitekter framlagt sina förslag på det nya Wasa-museet.

Två dagar, med dykningar arrangerades i Dalarö med stöd av Haninge kommun, som bjöd på logi och mat på Strand Hotell. I tre dagar hölls föreläsningar på Skeppsholmsgården då engelsmännen bl a talade om kung Henry VIII's flaggskepp Mary Rose, som förliste i Portsmouth 1545. Veckan avslutades med lunch på Stadshuset med Stockholms Stad som värd. Svenska Institutet stod för logikostnaderna på vandrarhemmet af Chapman.

Detta var bakgrunden till svenska och finländska marinarkeologers besök i England. Saltskute-gruppen, som bestod av fem medlemmar erhöll 10 000 kronor från Folke Bernadottes Minnesfond till resan. Hans syster Elsa Cedergren, som har besökt Skärgårdsmuseet i Dalarö, önskade alla en givande resa.

Vi sammanträdde på Arkeologiska Institutionen på Gordon Square i London och på kvällen besökte vi "The British Academy of Film and Television Arts", ett internationellt filmcenter vid 195 Picadilly. Producent Ray Sutcliffe från BBC visade en film om det romerska skepp, som under ledning av dr Margaret Rule bärgades från hamnen på ön Guernsey 1985. På vraket har man återfunnit ett mynt från kejsar Marcus Aurelius regeringstid (270-75 e Kr).

Nästa dag föreläste C.O.Cederlund om hjulångaren Eric Nordewall, som förliste 1856 i sjön Vättern och som nu ligger på 45 meters djup. Senare på dagen höll "The Nautical Archaeology Society" (Nas) årsmöte och val av styrelse.

Veckan som kom var mycket innehållsrik. Vi besökte Greenwich där vi embarkerade världens mest kända snabbseglare, klipperskeppet "Cutty Sark" (17,5 knop), byggd 1869 som årligen fraktade te från Kina till sitt hemland. Därefter besökte vi under ledning av marinarkeologen Mark Redknapp "National Maritime Museum" och konserveringsavdelningen där. Bokständerna på museet är ett Eldorado för en marinarkeologiskt intresserad person.

Arkeolog Angela Evans förevisade på "The British Museum" Sutton Hoo-utställningen. Båtgraven från 600-talet, som innehöll skatter med bysantiskt silver, keltiska kokkärl och en hjälm och en sköld med svensk anknytning. I "Tower of London" besökte vi under Kester Keighley's ledning vapensamlingen, konserveringsavdelningen och dataterminalen.

Vi lämnade London och for till Bristol. Dr A.J. Parker, chairman of the Nautical Archaeology Society, visade oss "SS Great Britain", byggd i Bristol 1844 av J Brunel. Det var det första ångfartyg av järn med propeller som seglade över Atlanten. Skeppet har sex master och riggades som en skonare och i 9,25 knop seglade det till New York. 1970 återfanns det övergivna skeppet på en strand på Falklandsöarna och fördes hem till Bristol för restaurering.

I Hastings visade dr Peter Marsden det nya museet, som är under utveckling, "The Shipwreck Heritage Museum". Vi besökte vrakplatsen där den holländske ostindien-fararen "Amsterdam" förliste 1749. Vraket ligger nu nerborrat i sanden intill stranden.

I Portsmouth förevisade kommandörkapten Peter Whitloch HMS Victory. På detta flaggskepp dödades amiral lord Nelson i slaget vid Trafalgar 1805.

Nu restaurerades förskeppet och fockmasten var nermonterad. Dr Margaret Rule visade oss Mary Rose, kung Henry VIII's flaggskepp som förläste 1545 utanför Portsmouth. Troligtvis var de nedre kanonportarna öppna. Skeppet tog in vatten-kantrade- och sjönk snabbt. Efteråt besökte vi museet och en film om Mary Roses bärgning visades.

Näst sista dagen höll engelska, finska och svenska marinarkeologer föreläsningar i Portsmouth. Sportdykaren Victor Unt berättade om "The Studland bay wreck project". 1984 fastnade vrakrester i en fiskares nät och vid närmare undersökning upptäcktes skärvor av spanska kärleksbyggt och är av samma typ som Columbus "Santa Maria" från 1492.

Kommendörkapten John Bingeman berättade om örlogsskeppet HMS Invincible från 1758, som ligger på botten i Portsmouth hamn. Endast spanten på ensa skeppssidan sticker upp ur sandbotten och sjögräset. Olika typer av välbevarade block tillhörande riggen har bärgats från vraket. Vid en dykutflykt nästkommande dag orienterade vi oss genom att studera en ritning i skala 1:50 innan vi från en gummbåt, i öppen sjö, dök ner i skeppets akter på 15 meters djup.

Forskningsstuderande Maya Schmidt talade inlevelsefullt om Bossholmsvraket, en kogg daterad till mitten av 1200-talet. Under två etapper har det marinarkeologiska seminariet vid Stockholms Universitet undersökt vraket.

Marinarkeolog Keijo Koivula gav oss en god inblick i finsk marinarkeologi och en redogörelse av de viktigaste skeppsvrakerna i finska farvatten.

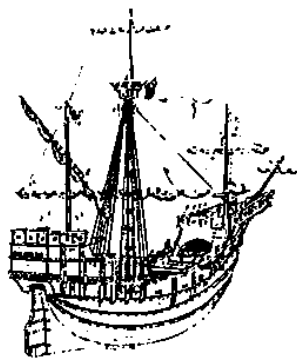
I ett intressant framförande berättade sportdykaren Lennart Karlsson om Huvudskärsvraket, även populärt kallat "Fula Gubben" efter det lerkrus (bartmannkrus), som 1963 bärgades från vraket. Tiden för skeppets förlisning är troligen första delen av 1700-talet. Skeppstypen har ännu ej kunnat bestämmas men den påminner om en galeas.

Tre av Saltskute-gruppens medlemmar, sportdykarna Susanne Dahlman, Jaak Keenas och Per-Arne Pettersson berättade kunnigt och charmfullt om tre års arbete med ett 1600-tals handelskepp - en flöjt - som ligger på 18-22 meters djup i Dalarö hamn.

Den marinarkeologiska veckan avslutades på puben "Eldon Arms". Värden som bjöd på avskedssupé är en av sponsorerna för Mary Rose-projektet.

Vi tackar våra engelska vänner, som genom sina förevisningar och föreläsningar gav oss en intressant och innehållsrik vecka och ett varmt tack till värdarna och arrangörerna Barrie och David Burden, Jon Adams, Valery Fenwick, Christopher Dobbs, Ian Oxley, Mary Mc Queen, Mark Redknapp, Damian Sanders och Anne-Maria som även gav oss mat och logi under vår vistelse.

Britt-Marie Petersen
Stockholm

The STUDLAND BAY WRECK PROJECT